

Receive Date:
4/10/2022

Accept Date:
20/2/2023

**Research
Article**

Vol.19, No.1, Serial 35

Spring & Summer
2023

pp.: 1-12

Investigating The Relationship Between Examining The Relationship Between Academic Self-Efficacy and Social Self-Efficacy and Its Related Factors Among The Seniors of High School

DOI: 10.22070/TLR.2023.16862.1339

Towba Khodamoradi¹, Fattaneh Hajilou^{2*}, Fatemeh Golabi³

1. Graduate of M.A. in Social Research, Department of Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran.
Email: twbykhdamrady@gmail.com
2. Assistant Professor of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran. (Corresponding Author)
Email: fhajilou@tabrizu.ac.ir
3. Associate Professor of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran.
Email: f.golabi@tabrizu.ac.ir

Abstract

Introductoin: This research was conducted to investigate the relationship between academic self-efficacy and social self-efficacy of high school students.

Method: The research was carried out as quantitative research and as a field survey. The statistical population was all students who were studying in the final year of high school in Shahindej city in 2019-2020, out of which 272 were studied as a statistical sample. Research data have been collected using a questionnaire tool containing standard questions and interview techniques. SPSS 21 software has been used for data analysis and research hypotheses have been checked based on tests appropriate to the measurement level of the variables.

Results: The findings show that the variable of academic self-efficacy of students has a significant correlation with the variable of social self-efficacy with a coefficient equal to 0.783 at a significance level equal to 0.001. Also, based on the results, students' academic self-efficacy is different according to their gender, and the average for girls is more than for boys. The results of the regression test showed that the two components of effort and context, among the constructs of academic self-efficacy, explain nearly 65% of the changes in the dependent variable.

Discussion and Conclusion: Considering the existence of a significant relationship between academic self-efficacy and the social self-efficacy of students, it is possible to strengthen the social self-efficacy of students by providing a context for the flourishing of their talents.

Keywords: Academic self-efficacy, social self-efficacy, cognitive theory, social interaction.

Keywords: Academic Self-Efficacy, Social Self-Efficacy, Cognitive Theory, Social Interaction.

بررسی رابطه خودکارآمدی تحصیلی با خودکارآمدی اجتماعی-در بین دانش آموزان سال آخر مقطع متوسطه دوم و عوامل مرتبط با آن

DOI: 10.22070/TLR.2023.16862.1339

طوبی خدامرادی^۱، فنانه حاجیلو^{۲*} و فاطمه گلابی^۳

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد پژوهش اجتماعی گروه علوم اجتماعی دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

Email: twbykhdamrady@gmail.com

۲. استادیار جامعه‌شناسی گروه علوم اجتماعی دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)

Email: fhajilou@tabrizu.ac.ir

۳. دانشیار جامعه‌شناسی گروه علوم اجتماعی دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

Email: f.golabi@tabrizu.ac.ir

چکیده

مقدمه: این پژوهش با هدف بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی اجتماعی دانش‌آموزان انجام شده است.

روش: پژوهش از نوع پژوهش‌های کمی است که به صورت پیمایشی و برای بررسی روابط همبستگی انجام یافته است. جامعه آماری تحقیق کلیه دانش‌آموزان سال پایانی مقطع متوسطه دوم هستند که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ شهر شاهین‌دژ مشغول به تحصیل بوده و از میان آنها ۲۷۲ نفر به عنوان نمونه آماری بررسی شده‌اند. روش نمونه‌گیری احتمالی است. داده‌های تحقیق با استفاده از ابزار پرسشنامه حاوی سوالات استاندارد مطابق با پرسشنامه جینک و مورگان برای سنجش خودکارآمدی تحصیلی و پرسشنامه کانولی برای سنجش متغیر خودکارآمدی اجتماعی است و اطلاعات آن با تکنیک مصاحبه جمع‌آوری شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS 21 استفاده شده و فرضیه‌های تحقیق با استفاده از آزمون همبستگی برای بررسی روابط بین متغیرهای فاصله‌ای و آزمون تحلیل واریانس برای بررسی تفاوت میانگین‌های متغیرهای رتبه‌ای و اسمی چندحالتی بررسی شده است.

نتایج: یافته‌ها نشان می‌دهند متغیر خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان با ضریب معادل ۰/۷۸۳ در سطح معناداری معادل ۰/۰۰۱ با متغیر خودکارآمدی اجتماعی دارای همبستگی معنادار است. همچنین براساس نتایج، خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان برحسب جنس آنها متفاوت و میانگین آن برای دختران بیش از پسران است. نتایج آزمون رگرسیون نشان می‌دهد دو مولفه کوشش و بافت، از سازنده‌های خودکارآمدی تحصیلی قریب ۶۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌نمایند.

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به وجود رابطه معنادار بین خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی اجتماعی دانش‌آموزان با فراهم کردن بستر مناسب کوشش دانش‌آموزان، می‌توان خودکارآمدی اجتماعی آنها را تقویت نمود.

کلیدواژه‌ها: خودکارآمدی تحصیلی، خودکارآمدی اجتماعی، شاهین‌دژ، تعامل اجتماعی.

نشریه علمی

پژوهش‌های آموزش و یادگیری

دوره ۱۹، شماره ۱، پیاپی ۳۵
بهار و تابستان ۱۴۰۱
صص: ۱-۱۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۱

مقاله پژوهشی

Journal of

Training & Learning Researches

Vol.19, No. 1, Serial 35

Spring & Summer
2023

pp.: 1-12

مقدمه

خودکارآمدی سازه‌های چندبعدی است و می‌تواند به شکل‌های مختلفی نظیر خودکارآمدی تحصیلی، عاطفی، اجتماعی بررسی شود. یکی از انواع آن که به قابلیت‌های فرد در برخورد با چالش‌های اجتماعی و توانایی در روابط با دیگران و اداره کردن ناسازگاری‌های بین فردی اشاره دارد، خودکارآمدی اجتماعی است. «این مفهوم، توانایی زاینده‌ای است که به موجب آن، فرد مهارت‌های خود را برای مقابله کردن با ضروریات و شرایطی که مواجه می‌شود، سازمان داده و هماهنگ می‌کند. باور فرد به توانایی خود برای کسب موفقیت در یک تکلیف است» [۱]. سنین نوجوانی یکی از مهمترین و بحرانی‌ترین دوران زندگی افراد در جامعه است و از این رو اهمیت زیادی در مطالعات تربیتی و آموزش و یادگیری دارد. «نتایج پژوهش‌های انجام‌ساخته حاکی از آن است که دانش‌آموزان با اثر بخشی بالا در تعلیم و تربیت، سطح بالایی از خودکارآمدی در تحصیل دارند و در فعالیت‌های تحصیلی، ثبات، تلاش، انگیزش و علاقه درونی بیشتری از خود نشان می‌دهند» [۲].

از آنجا که نوجوانی دوره گذر و انتقال است. نوجوانان به ناچار با مشکلات زیستی، تحصیلی، اجتماعی بسیاری مواجه خواهند شد که می‌بایست راهی برای حل آنها پیدا کنند. بسیاری از صاحب‌نظران در این زمینه معتقدند موفقیت نوجوانان در چالش‌های این دوره، با خودکارآمدی آنان ارتباط دارد، از این رو، خودکارآمدی به عنوان یک متغیر انگیزشی فعالساز، هدایت‌بخش و برانگیزاننده رفتار به سوی هدف یک موضوع مهم و قابل پژوهش در مورد نوجوانان است [۳].

با وجود حضور اقوام، زبان‌ها و لهجه‌های مختلف در زندگی اجتماعی جاری و زنده در ایران که مردم در تعاملات اجتماعی خود روزانه از آن استفاده می‌کنند، کلیه فعالیت‌های آموزشی به زبان رسمی کشور که زبان فارسی است انجام می‌شود. این در حالی است که برقراری ارتباط کودک و خانواده‌اش قبل از ورود به سیستم آموزشی به زبان مادری که زبانی متفاوت از زبان فارسی است رخ می‌دهد به عبارت دیگر فهم مطلب، ایراد مقصود، درک و انتقال احساسات با زبان مادری شکل می‌گیرد به این ترتیب «تعداد قابل ملاحظه‌ای از دانش‌آموزان ایرانی با زبان مادری خود که غیرفارسی است و حداقل تفاوت‌هایی درگوش و لهجه با زبان فارسی دارد به مدرسه وارد می‌شوند» [۴]. یکی از مهمترین چالش‌های نهاد آموزش و پرورش در این مناطق مسئله خودکارآمدی است، به ویژه در زمینه خودکارآمدی تحصیلی، چون در فهم مطلب، خواندن کتاب، پاسخ به سوال در کلاس

و آمادگی برای آزمون موثر است. بسیاری از جوامع محلی با مشکل انتقال و درک درست مفاهیم مواجه هستند. این موضوع از نظر خودکارآمدی تحصیلی و اجتماعی، دانش‌آموزان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. شهر شاهین دژ یکی از شهرهای استان آذربایجان غربی است که در جنوب شرقی آن واقع است و مردم آن ترک و کردتبار هستند که از میان آنها ۹۹/۸۹ درصد مسلمان اعم از سنی و شیعه می‌باشند، ۰/۰۳ درصد زرتشتی و ۰/۰۸ درصد نیز پیروان ادیان یهودی و مسیحی هستند. اغلب جمعیت شهرستان به زبان ترکی آذربایجانی تکلم می‌کنند و در مناطق کردنشین مردم به لهجه‌های مختلف زبان کردی صحبت می‌کنند. در مدارس این شهر همه دانش‌آموزان، چه آنها که زبان مادریشان ترکی آذربایجانی است و چه آنها که کرد زبان هستند در یک کلاس که آموزش در آن به زبان فارسی است تعلیم می‌بینند. از این رو مسئله آموزش به ویژه زمانی که نیازمند فهم مطلب و فهماندن محتوا است با مشکلات متعددی همراه است.

ایجاد ارتباط و تعامل بین دانش‌آموزان با زبان مادری متفاوت به ویژه زمانی که این دانش‌آموزان با تفاوت اعتقادی در یک فضای تعامل اجتماعی قرار دارند خود یکی از مسائل مهم در فضاهای آموزشی است. چالش‌های تعامل اجتماعی، فعالیت‌های گروهی، بیان عقیده و ابراز خود در چنین مناطقی، ممکن است حتی تعامل اجتماعی را خدشه دار کرده و به کاهش خودکارآمدی تحصیلی، ترک تحصیل، و در نتیجه به افزایش بیکاری، کاهش توانایی در روابط اجتماعی منجر شود [۵]. در چنین فضای اجتماعی پرداختن به مسئله خودکارآمدی اهمیت بیشتری می‌یابد.

بررسی پیشینه پژوهش در مورد خودکارآمدی به ویژه در مورد جوانان و نوجوانان نشان می‌دهد مطالعات مختلفی در این زمینه انجام شده است. مرادی و کول مرادی [۶] در بررسی رابطه بین درگیری تحصیلی و مولفه‌های آن با خودکارآمدی تحصیلی در بین دانش‌آموزان دختر پایه نهم آموزش و پرورش ناحیه یک زاهدان در سال ۱۴۰۱ دریافتند که اهمیت قائل شدن به درگیری تحصیلی و در نظر گرفتن این مقوله در برنامه‌های درسی، آموزش و تدریس معلمان، تالیف کتب درسی برای مسولین و توجه به متغیرهای اثرگذار بر سازگاری و برای بهبود خودکارآمدی تحصیلی ضروری است.

کدیور و همکاران [۷] نیز در تحقیق برای تدوین الگوی ساختاری رابطه شخصیت با شایستگی تحصیلی با میانجی‌گری خودکارآمدی تحصیلی که نتایج آن در ۱۴۰۱ منتشر شد نشان دادند که بین وظیفه‌شناسی و برونگرایی با شایستگی تحصیلی رابطه مثبت و بین روان‌رنجورخویی و

حاتم زاده عربی، ایزدی و هاشمی [۱۲] در مقایسه عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوزبانه و تک‌زبانه دوره ابتدایی شهرستان بابلسر نشان می‌دهد که از بین عوامل عملکرد تحصیلی تنها در عامل برنامه‌ریزی، تفاوت معناداری بین دانش‌آموزان دختر دوزبانه و تک‌زبانه وجود دارد؛ و در بین عوامل خودکارآمدی تحصیلی در عامل استعداد تحصیلی، بین دانش‌آموزان دختر دوزبانه و تک‌زبانه تفاوت معنادار است.

نتایج کار طالبیان زیرک [۱۳] در پژوهشی بین ۹۸ نوجوان شهر تهران که با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای برای بررسی رابطه خودکارآمدی اجتماعی و پیشرفت تحصیلی انجام شده، نشان می‌دهد: بین خودکارآمدی اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه‌ای قوی وجود دارد و براین اساس نتیجه‌گیری کرده است که فراهم کردن بافتی مناسب برای پیدایش خودکارآمدی، می‌تواند بستری برای موفقیت تحصیلی در آینده فراهم کند.

اولین بار در دهه ۱۹۸۰ آلبرت بندورا مفهوم خودکارآمدی را در قالب نظریه شناختی-اجتماعی مطرح کرده که مبتنی بر یک الگوی علی سه‌جانبه رفتار، محیط و فرد است براساس تعریف او «خودکارآمدی باور شخص به موفقیت در یک موقعیت خاص یا انجام یک وظیفه است». احساس خودکارآمدی نقش مهمی در دستیابی به اهداف، انجام وظایف محوله و فائق آمدن بر چالش‌ها دارد [۱۴]. لذا «این مفهوم به اعتماد کلی فرد به توانایی گذر از دامنه وسیعی از خواست‌ها یا موقعیت‌های جدید بر می‌گردد و یکی از متغیرهای مهم و تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است» [۱۵]. مهمترین ویژگی نظریه بندورا تأکید بر جنبه‌ها و ریشه‌های اجتماعی رفتار است، «در مقابله با چالش‌های زندگی، نوجوانانی که مهارت‌های اجتماعی ضعیفی دارند، در زمان رویارویی با اتفاقات نامطلوب و شرایط استرس‌زا، پایداری و توانمندی مناسبی از خود نشان نمی‌دهند» [۱۶]. باورهای خودکارآمدی قوی، در رویارویی با موقعیت‌های استرس‌زا یک منبع شخصیتی نیرومند هستند که رابطه مستقیم و مثبت با عملکرد تحصیلی دارند [۱۷].

عمده‌ترین بخش از خودآگاهی افراد را باور به خودکارآمدی بوجود می‌آورد. بندورا برای ایجاد نظام باورهای خودکارآمدی، چهار منبع مهم را که عبارتند از: تجربه‌های موفق، تجربه‌های جانشینی، ترغیب‌های کلامی یا اجتماعی و حالات عاطفی و فیزیولوژیک مشخص کرده است [۱۸].

شایستگی تحصیلی رابطه منفی معنادار وجود دارد. به نظر می‌رسد خودکارآمدی تحصیلی از جمله تظاهرات ویژگی‌های شخصیتی است که بر ادراک شایستگی در دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد.

بر اساس نتایج تحقیق سلیمانی و صیادی [۸] برای بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی با توجه به نقش میانجی خودتنظیمی در میان دانشجویان کارشناسی رشته زبان انگلیسی دانشگاه کردستان در سال تحصیلی ۹۸/۹۹، خودکارآمدی تحصیلی متغیرهای اشتیاق تحصیلی و خودتنظیمی را به‌طور مستقیم تبیین می‌کند؛ و خودتنظیمی به‌طور مستقیم بر اشتیاق تحصیلی اثرگذار است. همچنین نتایج نشان داد که ضریب مسیر تبیین شده‌ی رابطه‌ی خودکارآمدی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی با نقش میانجی خودتنظیمی به‌صورت غیرمستقیم معنادار است.

یافته‌های تحقیق نیکنام و روحی [۹] در بررسی رابطه بین ترس از شکست با خودکارآمدی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر تهران در سال ۱۴۰۰ نیز نشان داد، بین ترس از شکست با خودکارآمدی تحصیلی و نیز بین ترس از شکست با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دوره‌ی دوم متوسطه رابطه وجود دارد.

آرزومندی [۱۰] در پژوهشی که در سال ۱۳۹۵ و به روش علی مقایسه‌ای انجام داده، مهارت‌های اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مدارس دوزبانه و تک‌زبانه دوره ابتدایی شهر شیراز را بررسی کرده و دریافته است مهارت‌های اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه پیشرفت تحصیلی برای دانش‌آموزان تک‌زبانه و دوزبانه اختلاف معناداری دارد بطوری که دانش‌آموزان دوزبانه در مهارت‌های اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی و دانش‌آموزان تک‌زبانه در متغیر انگیزه پیشرفت تحصیلی نمره بیشتری گرفته‌اند. همچنین نتایج تحقیق او نشان می‌دهد بین ابعاد مهارت‌های اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه پیشرفت تحصیلی نیز بین دانش‌آموزان تک‌زبانه و دوزبانه اختلاف معناداری وجود دارد. نویدیان [۱۱] نیز در بررسی ۹۵ دانش‌آموز کلاس ششم ابتدایی شهر میروان در استان کردستان که برای شناخت رابطه خودکارآمدی تحصیلی، خودکارآمدی اجتماعی و خودکارآمدی هیجانی با پیشرفت تحصیلی با شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای انجام داده است به این نتیجه رسید که خودکارآمدی تحصیلی یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های پیشرفت تحصیلی است.

احساس ناتوانی می‌کنند. دانشجویانی که خودکارآمدی بیشتری دارند سازش روانشناختی بهتری دارند، روابط بین فردی موفق تری دارند و در وظایف درسی موفق ترند [۲۵].

یکی از مهمترین و اولین پژوهش‌ها در این زمینه تحقیقات کانولی (۱۹۸۹) است که برای سنجش خودکارآمدی اجتماعی نوجوانان این متغیر را براساس ۵ مولفه بررسی کرده است. مولفه عملکرد در موقعیت‌های اجتماعی، که برای بررسی انجام تعامل موفق با دیگران در موقعیت‌های مختلف اجتماعی است. مولفه ابراز وجود یا قاطعیت اجتماعی، توانایی ابراز عقاید فرد در حضور دیگران و در محیط اجتماعی است. سه مولفه دیگر این متغیر شرکت در گروه‌های اجتماعی، تکیه بر جنبه‌های دوستی و صمیمیت و همچنین کمک کردن و یا کمک گرفتن از دیگران هستند [۲۶].

اگرچه تعلیم و تربیت به عنوان یک نهاد تربیتی و آموزشی بایستی به تمام نیازهای انسان و نه فقط بعد آموزشی و شناختی توجه کند ولی متأسفانه به نظر می‌رسد در شیوه‌های آموزشی این مسائل به فراموشی سپرده می‌شود [۲۷]. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه خودکارآمدی اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی و عوامل مرتبط با آن بین دانش‌آموزان دوزبانه شهر شاهین دژ در آذربایجان غربی انجام شده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر در صدد کاربرد یافته‌هایش برای ایجاد رابطه منطقی میان پژوهش و جامعه است لذا یک تحقیق کاربردی است، به لحاظ زمانی در زمره تحقیقات مقطعی و از نظر بررسی نوع روابط بین متغیرها از نوع مطالعات همبستگی است. شیوه پژوهش پیمایشی و داده‌های آن حاصل تجزیه و تحلیل پاسخ‌هایی است که با استفاده از ابزار پرسشنامه گردآوری شده است. جامعه آماری همه دانش‌آموزان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ می‌باشند که در سال آخر مقطع متوسطه دوم شهر شاهین دژ تحصیل می‌کرده‌اند. آمار اعلام شده از سوی اداره آموزش و پرورش شاهین دژ نشان می‌دهد، ۲۷۷۹ دانش‌آموز شامل ۱۵۳۶ دانش‌آموز دختر و ۱۲۴۳ دانش‌آموز پسر در ۳ مدرسه پسرانه و ۴ مدرسه دخترانه مشغول به تحصیل بودند که از میان آنها تعداد دانش‌آموزان سال آخر مقطع متوسطه دوم ۷۶۴ نفر به شرح مندرج در جدول شماره ۱ به تفکیک جنس و رشته‌های مختلف تحصیلی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

پولر و همکاران (۲۰۰۲) نیز بیان می‌کنند که ادراک خودکارآمدی به طور فراگیری با انگیزش و انجام موفقیت‌آمیز تکالیف در تمامی انسان‌ها مرتبط است. «این یک توانایی است که در آن مهارت‌های رفتاری، عاطفی، اجتماعی و شناختی باید سازماندهی شده و برای اهداف بی‌شمار به طور موثر هماهنگ شوند بین داشتن زیر مهارت‌ها و توانایی ترکیب آنها برای انجام عملی در شرایط دشوار تفاوت آشکار، وجود دارد» [۱۹].

خودکارآمدی تحصیلی بخشی از باور عمومی خودکارآمدی است که به قابلیت درک فرد از توانایی‌های خود در انجام وظایف، برای رسیدن به اهداف تحصیلی نقش دارد. به این ترتیب خودکارآمدی تحصیلی، به معنای اطمینان در انجام وظایف تحصیلی نظیر کتاب خواندن، حضور فعال و پاسخگویی در کلاس درس و آمادگی برای آزمون است [۲۰]. این مفهوم شامل فرآیندهای مختلف یادگیری و تدریس است. صاحب‌نظرانی نظیر میجلی درک شایستگی دانش‌آموزان در انجام کارهای کلاسی را به خودکارآمدی تحصیلی نسبت می‌دهند و شونک، آن را به اعتقاد افراد درباره توانایشان برای انجام موفقیت‌آمیز وظایف دانشگاهی در سطوح تعیین شده ربط می‌دهد. آلتونسوی مفهوم خودکارآمدی تحصیلی را به عنوان باورهای مربوط به قابلیت‌های دستیابی به وظایف در رشته‌های دانشگاهی تعریف می‌کند [۲۱]. می‌توان گفت: خودکارآمدی تحصیلی، درک دانش‌آموز از توانمندی خویش برای فهمیدن، یادگیری، حل چالش‌های درسی و دستیابی به موفقیت تحصیلی است، که بر جنبه‌های متعددی از زندگی مثل انتخاب هدف، تصمیم‌گیری، کوشش و پایداری در رویارویی با مسائل چالش برانگیز موثر است [۲۲].

خودکارآمدی تحت تاثیر چهار عامل تجربه‌های پیشین، تجربه جانشینی، برانگیختگی فیزیولوژیک و متقاعدسازی کلامی است. براین اساس تجربه‌های موفقیت‌آمیز در عملکرد تحصیلی قبلی منجر به بالاتر رفتن خودکارآمدی فرد می‌شود و بالعکس تجربه‌های همراه با شکست در عملکرد قبلی، منجر به کاهش خودکارآمدی وی می‌شود [۲۳].

خودکارآمدی اجتماعی از آن رو مهم است که نشان می‌دهد افراد چه برآوردی از توانایی خود در برقراری و حفظ تعامل با دیگران دارند. «خودکارآمدی اجتماعی رفتارهایی مثل مذاکره برای حل اختلافات بین افراد، ملاقات با اشخاص جدید، امکان ابراز وجود در وضعیت‌های اجتماعی، پرورش روابط عاطفی، توسعه دوستی و تعامل در گروه اشاره دارد» [۲۴]. خودکارآمدی اجتماعی روابط حمایتی را در زمینه‌های مثبت اجتماعی تقویت می‌کند و جوانانی که در روابط اجتماعی کارآمدی خود را مثبت ارزیابی می‌کنند کمتر

جدول ۱. دانش آموزان سال آخر دبیرستان به تفکیک جنس و رشته های تحصیلی

دختران					پسران				
ریاضی	انسانی	تجربی	کار و دانش	فنی و حرفه ای	ریاضی	انسانی	تجربی	کار و دانش	فنی و حرفه ای
۷	۱۳۴	۱۲۶	۳۹	۲۲	۱۵	۸۸	۱۷۹	۱۴۰	۱۳
تعداد کل دانش آموزان ۳۲۸					تعداد کل دانش آموزان ۴۳۶				

رضایی و همکاران (۱۳۹۳) با استفاده از محاسبه آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه کانونی را بررسی کرده اند که مقدار ضریب محاسبه شده برای آن برابر با ۰/۸۲ است. پایایی گویه های پرسشنامه در این پژوهش نیز اندازه گیری شده و میزان آلفای کرونباخ محاسبه شده در جدول شماره ۲ نشان می دهد شاخص آلفای کرونباخ برای هر یک از متغیرها بالاتر از ۰/۷ و در حد مطلوب است.

جدول ۲. نتایج آلفای کرونباخ متغیرهای وابسته و مستقل

متغیر	میزان آلفای محاسبه شده
خودکارآمدی تحصیلی	۰/۸۱
خودکارآمدی اجتماعی	۰/۷۲

تجزیه و تحلیل داده ها در چند مرحله و پس از جمع آوری اطلاعات در نمونه آماری انجام شده است. به این منظور اطلاعات مندرج در پرسشنامه ها کدگذاری شده و سپس اطلاعات آنها وارد نرم افزار آماری شده است. تجزیه و تحلیل داده های تحقیق حاضر با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۱ انجام شده است. از آماره هایی مانند فراوانی و درصد فراوانی برای توصیف وضعیت جامعه مورد مطالعه استفاده شده و روابط بین متغیرها با توجه به سطح سنجش آنها با استفاده از محاسبه میانگین، تفاوت میانگین و ضرایب همبستگی برای بررسی های دومتغیره انجام شده است. برای آگاهی از میزان تاثیر متغیرهای مستقل و مولفه های سازنده آنها بر متغیر وابسته پژوهش آزمون رگرسیون انجام یافته است.

یافته های پژوهش

نتایج توصیفی مربوط به ویژگی های فردی و زمینه اجتماعی دانش آموزان نشان می دهد دامنه سنی پاسخگویان ۱۷ تا ۲۰ سال و میانگین سنی پاسخگویان ۱۸/۰۸ سال است. از مجموع ۲۷۲ نفر نمونه مورد بررسی، ۴۳/۸ درصد دختر و ۵۶/۲ درصد پسر می باشند. دانش آموزان رشته علوم انسانی با ۳۳/۱ درصد بالاترین فراوانی را در میان ۵ رشته تحصیلی دارند و پس از آن دانش آموزان رشته تجربی با ۳۰/۹ درصد

حجم کل نمونه تعداد ۲۵۶ نفر محاسبه شده که برای اطمینان از کفایت نمونه گیری در صورت مخدوش بودن برخی از پرسشنامه ها، تعداد آنها به ۲۸۰ نفر افزایش یافته است. برای برآورد حجم نمونه دانش آموزان در این تحقیق از فرمول زیر استفاده شد:

$$n = \frac{Nt^2pq}{Nd^2 + t^2pq}$$

در این فرمول N حجم جامعه است. آماره p درصد توزیع صفت در جامعه یعنی نسبت افرادی است که دارای صفت مورد مطالعه هستند. آماره q نیز درصد افرادی است که فاقد صفت مورد مطالعه هستند که به جای آنها عدد ۰/۵ قرار گرفته است. در سطح خطای ۵٪ مقدار t برابر ۱/۹۶ و t2 برابر ۳/۸۴۱۶ است. مقدار d نیز تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه با میزان تخمین برای وجود آن صفت در جامعه است که مقدار آن حداکثر برابر ۰/۵ است. نمونه گیری به صورت خوشه ای انجام شده است. به این منظور براساس نسبت دانش آموزان هر مدرسه به کل دانش آموزان، تعداد مشخصی از آنها به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

ابزار تحقیق پرسشنامه بسته با سوالات استاندارد است. سنجش خودکارآمدی تحصیلی براساس پرسشنامه جینک و مورگان^۱، با ۳۰ سوال ۵ گزینه ای در قالب ۳ خرده مقیاس استعداد، بافت و کوشش انجام شده است.

کوشش میزان استقامت در برابر موانع را تعیین می کند، محتوای محیطی که افراد در آن حضور دارند براساس بافت مشخص می شود. توانایی تحلیل و تبیین، تصور ذهنی، تمرکز و سرعت انتقال و عمل برای درک مفاهیم توسط فرد برپایه بررسی استعداد سنجش می شود. پایایی پرسشنامه در جامعه ایرانی براساس محاسبه آلفای کرونباخ، توسط کاظمیان (۱۳۹۶) انجام شده و مقدار آن ۰/۸۵ محاسبه شده که نشان می دهد این ابزار در جامعه ایرانی از پایایی مناسب برخوردار می باشد. برای سنجش میزان خودکارآمدی اجتماعی، پرسشنامه کانونی به کار رفته است. این پرسشنامه دارای ۲۵ گویه و ۵ زیر مقیاس شامل عملکرد اجتماعی، قاطعیت اجتماعی، شرکت در گروه، دوستی و کمک کردن می باشد.

¹ Jinks and Morgan

صمیمیت و دوستی با استفاده از ۴ گویه و بعد کمک با ۳ گویه بررسی شده است. چنان که در جدول شماره ۴ مشاهده می شود میانگین خودکارآمدی اجتماعی دانش آموزان ۶۸/۳۰ و انحراف استاندارد آن ۹/۷۲ است که با توجه به نتایج مندرج در جدول به این معنا است که خودکارآمدی اجتماعی دانش آموزان در سطح کمی بالاتر از متوسط مقیاس به کار رفته برای سنجش آن است.

جدول ۴. نتایج توصیفی متغیر خودکارآمدی اجتماعی و مولفه های آن

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	چولگی
خودکارآمدی اجتماعی	۶۸/۳۰	۹/۷۲	۴۱	۹۰	-۰/۱۶
قاطعیت	۱۵/۰۷	۳/۱۷	۵	۲۰	-۰/۷۰
عملکرد در موقعیت	۱۶/۹۵	۳/۰۵	۸	۲۴	۰/۱۰
شرکت در گروه ها	۱۰/۵۷	۲/۳۶	۴	۱۶	-۰/۱۶
صمیمیت و دوستی	۱۵/۰۶	۳/۵۶	۷	۲۴	۰/۰۵
کمک	۱۰/۶۱	۳/۰۳۹	۴	۱۸	۰/۲۴

بررسی روابط دو متغیره بین متغیرهای تحقیق

براساس نتایج بدست آمده از آزمون T، برای بررسی معناداری تفاوت میانگین خودکارآمدی اجتماعی دانش آموزان به تفکیک جنس، متغیر جنسیت تأثیری در میزان خودکارآمدی اجتماعی آنها ندارد، اما نتایج آزمون T برای میانگین متغیر خودکارآمدی تحصیلی نشان می دهد تفاوت میانگین این متغیر به تفکیک جنس برای دانش آموزان معنی دار است بطوری که برای دختران با رقم میانگین معادل ۷۵/۱۰ بیشتر از پسران با میانگین معادل ۷۰/۳۳ است.

جدول ۵. نتایج مقایسه تفاوت میانگین متغیرهای تحقیق بر حسب جنس

متغیر	جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین معیار	آماره T	معنی داری
خودکارآمدی اجتماعی	دختر	۹۶	۸۳/۱۷	۱۶/۳۳	۱/۶۶	۱/۵۵	۰/۱۲
	پسر	۱۴۵	۷۹/۶۰	۱۸/۱۲	۱/۵۰		
خودکارآمدی تحصیلی	دختر	۸۷	۷۵/۱۰	۱۱/۶۴	۱/۲۴	۲/۹۱	*۰/۰۰
	پسر	۱۳۰	۷۰/۳۳	۱۱/۹۲	۱/۱۴		

* معنی دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد

و کارو دانش با ۲۰/۶ درصد در رده های بعدی قرار دارند. یافته ها نشان می دهد ۴۸/۲ درصد مادران دانش آموزان بی سواد هستند و ۳۷/۵ درصد آنها دارای مدرک دیپلم و در مورد پدران، ۴۲/۳ درصد بی سواد و پدران دارای مدرک دیپلم ۴۰/۱ درصد و ۵/۹ درصد پدران دارای مدرک تحصیلات بالاتر از لیسانس هستند. بررسی اطلاعات شغل سرپرست خانواده دانش آموزان حاکی است: ۵۲/۲ درصد دارای شغل کارگری، ۱۱/۲ درصد در مشاغل دولتی به جز معلمی، ۸ درصد معلم و ۴/۴ درصد بیکار هستند.

نتایج توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

در پژوهش حاضر متغیر خودکارآمدی تحصیلی با اندازه گیری سه مولفه شامل: کوشش براساس ۹ گویه، استعداد براساس ۱۰ گویه و بافت براساس ۶ گویه در سطح سنجش رتبه ای و برپایه طیف لیکرت بررسی شده است. چنان که نتایج مندرج در جدول شماره ۳ نشان می دهد، میانگین خودکارآمدی تحصیلی در نمونه مورد بررسی ۷۲/۲۵ و انحراف استاندارد آن ۱/۲۰ است که نشان می دهد سطح خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان براساس مقیاس بکار رفته برای سنجش این متغیر بیش از مقدار متوسط است.

جدول ۳. نتایج توصیفی متغیر خودکارآمدی تحصیلی و مولفه های آن

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	چولگی
خودکارآمدی تحصیلی	۷۲/۲۵	۱/۲۰	۴۳	۹۹	-۰/۴۳
بافت	۱۷/۲۴	۳/۳۸	۱۰	۲۴	۰/۰۳۶
استعداد	۲۸/۵۸	۶/۲۶	۱۶	۷۵	۱/۴۷
کوشش	۲۶/۶۳	۵/۲۲	۱۱	۳۵	-۰/۸۴

متغیر خودکارآمدی اجتماعی، با اندازه گیری ۵ مولفه بررسی شده است. مولفه قاطعیت با ۷ گویه، مولفه عملکرد در موقعیت با ۵ گویه، مولفه شرکت در گروه ها، با ۴ گویه،

رفته است. نتایج بدست آمده در جدول ۶ نشان می‌دهد تفاوت میانگین خودکارآمدی اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان برحسب این متغیرها معنی دار نیست.

آزمون F یا آزمون آنالیز واریانس یکطرفه برای مقایسه میانگین متغیرهای خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی اجتماعی براساس شغل سرپرست خانوار، رشته تحصیلی پاسخگویان، تحصیلات پدران و مادران دانش آموزان، بکار

جدول ۶. نتایج آزمون F متغیرهای خودکارآمدی تحصیلی و اجتماعی بر حسب تحصیلات والدین و شغل سرپرست خانوار در نمونه مورد بررسی

متغیر	تغییرات	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	معنی داری
تحصیلات پدر	میان گروهی	۱۱۲۷/۸۴	۳	۳۷۵/۹۴	۱/۲۲۸	۰/۳۰
	درون گروهی	۷۲۲۶۱/۰۵	۲۳۶	۳۰۶/۱۹		
خودکارآمدی تحصیلی	میان گروهی	۲۵۴/۰۹	۳	۸۴/۶۹	۰/۵۸۱	۰/۶۲
	درون گروهی	۳۰۹۱۲/۳۲	۲۱۲	۱۴۵/۸۱		
تحصیلات مادر	میان گروهی	۳۱۳/۵۲	۳	۱۰۴/۵۰	۰/۳۳۷	۰/۷۹
	درون گروهی	۷۲/۰۵	۲۳۵	۳۱۰		
خودکارآمدی تحصیلی	میان گروهی	۲۷۵/۰۹	۳	۹۱/۶۹	۰/۶۲۹	۰/۵۹
	درون گروهی	۳۰۸/۳۲	۲۱۲	۱۴۵/۷۱		
شغل سرپرست خانوار	میان گروهی	۱۳۱/۰۹	۶	۲۱/۸۴	۰/۲۲۶	۰/۹۶
	درون گروهی	۲۰۸۵۶/۱۷	۲۱۶	۹۶/۵۵		
خودکارآمدی تحصیلی	میان گروهی	۱۳۲/۸۰۹	۶	۲۲/۱۳	۱/۰۱۳	۰/۴۱
	درون گروهی	۱۲۰۱۷/۶۹	۲۳۵	۵۱/۱۳		
خودکارآمدی اجتماعی	میان گروهی	۲۷۰۳/۰۲	۴	۶۵۵/۷۵	۲/۲۵	۰/۰۶
	درون گروهی	۷۰۶۸۹/۷۶	۲۳۶	۲۹۹/۵۳		
رشته تحصیلی دانش آموزان	میان گروهی	۷۶۰/۵۰	۴	۱۹۰/۱۲	۱/۳۲	۰/۲۶
	درون گروهی	۳۰۴۲۴/۰۵	۲۱۲	۱۴۳/۵۱		

رابطه معنادار مثبت و مستقیم فقط بین خودکارآمدی تحصیلی با سن دانش آموزان وجود دارد.

برای بررسی رابطه متغیرهای با سطح سنجش فاصله‌ای با توزیع نزدیک به توزیع نرمال، ضریب همبستگی پیرسون بکار رفته است. نتایج آزمون در جدول شماره ۷، نشان می‌دهد

جدول ۷. نتایج محاسبه ضریب پیرسون بین متغیر سن با متغیرهای تحقیق

ضریب همبستگی	سطح معنی داری	تعداد پاسخگویان
۰/۰۷	۰/۲۶۸	۲۴۱
۰/۱۶	۰/۰۰۹	۲۱۷

اجتماعی معادل ۰/۷۸ است که نشان می‌دهد یک رابطه مثبت نسبتاً قوی بین دو متغیر وجود دارد.

همچنین براساس نتایج جدول شماره ۸، مقدار ضریب پیرسون بین متغیر خودکارآمدی تحصیلی با خودکارآمدی

جدول ۸. نتایج آزمون همبستگی بین متغیر خودکارآمدی تحصیلی با خودکارآمدی اجتماعی

متغیر	خودکارآمدی تحصیلی
ضریب پیرسون	۰/۷۸
خودکارآمدی اجتماعی	معناداری

می‌شود، توزیع داده‌ها نرمال است. با توجه به برقرار بودن پیش فرضها، برای بررسی سهم مولفه‌های سازنده متغیر مستقل در پیش‌بینی متغیر وابسته، تحلیل رگرسیون بکار گرفته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد: وقتی همه ابعاد سازنده متغیر مستقل همزمان وارد معادله رگرسیون شوند ضریب تبیین اصلاح شده ۰/۶۵ است.

جدول ۹. نتایج تحلیل رگرسیون متغیرهای مستقل و وابسته

ضریب همبستگی	۰/۸۱
R (ضریب تبیین)	۰/۶۶
R ² (ضریب تبیین تصحیح شده)	۰/۶۵
اشتباه معیار	۶/۶۳
ضریب دوربین واتسون	۲/۰۴

برای مشخص کردن مولفه‌هایی از متغیر مستقل که بر تغییرات متغیر وابسته تاثیر می‌گذارند، آنها وارد معادله رگرسیون شدند. نتایج حاصل نشان می‌دهد مولفه‌های کوشش و بافت از متغیر خودکارآمدی تحصیلی در تبیین تغییرات خودکارآمدی اجتماعی تاثیر دارند.

ضریب همبستگی با وجود نشان دادن رابطه بین دو متغیر مستقل و وابسته مدل رابطه بین آنها را نشان نمی‌دهد. لذا برای نشان دادن نوع رابطه بین متغیرها از رگرسیون استفاده شده. به این منظور ابتدا محاسبات مربوط به تایید پیش فرض‌های رگرسیون انجام شده است. ارزیابی استقلال خطاها بوسیله آزمون دوربین-واتسون ۱ به منزله یکی از پیش فرض‌های مهم، چنان که در جدول شماره ۹ مشاهده می‌شود رقمی معادل با ۲/۰۴ است که در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گیرد و نشان دهنده عدم همبستگی بین خطاها است. برای بررسی وجود یا عدم وجود هم خطی ۲ بین متغیرها نیز از آماره تحمل یا تولرانس استفاده شده است. مقدار این آماره بین صفر تا یک تغییر می‌کند، هرچه مقدار تولرانس از ۰/۱ بزرگتر باشد هم خطی یا به عبارتی، میزان همپوشی با متغیرهای دیگر کمتر است، همچنین مقادیر بیشتر از ۱۰ برای VIF نشان می‌دهد مدل رگرسیونی از مشکل هم خطی رنج می‌برد. یافته‌های جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد مقدار تولرانس متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون حاکی از آن است، هم خطی بین متغیرهای مستقل مقدار نامناسبی نیست. پیشفرض نرمال بودن توزیع داده‌ها نیز با رسم نمودار هیستوگرام بررسی شده و چنانکه در شکل شماره ۱ مشاهده

جدول ۱۰. آماره‌های رگرسیون مرتبط با اثر مولفه‌های سازنده خودکارآمدی تحصیلی بر خودکارآمدی اجتماعی

متغیرها	B	اشتباه معیار	بتا	T	سطح معناداری	آماره هم خطی
مقدار ثابت	۱۷/۰۲	۳/۱۷۰		۵/۳۶	۰/۰۰۰	تولرانس VIEW
کوشش	۰/۸۰	۰/۱۱	۰/۴۴	۶/۹۷	۰/۰۰	۲/۲۶
استعداد	۰/۱۹	۰/۱۱	۰/۱۱	۱/۷۱	۰/۰۸	۲۰/۳۱
بافت	۰/۷۴	۰/۱۴	۰/۲۵	۵/۰۲	۰/۰۰۰	۱/۴۲

می‌توان مدل تجربی پژوهش را به شکل شماره ۱ ترسیم نمود و مشاهده می‌شود که سایر متغیرها شامل: شغل سرپرست خانوار، رشته تحصیلی پاسخگویان، تحصیلات پدران و مادران دانش‌آموزان رابطه معناداری با متغیرهای مورد بررسی نداشته و فقط دو متغیر سن و جنس دانش

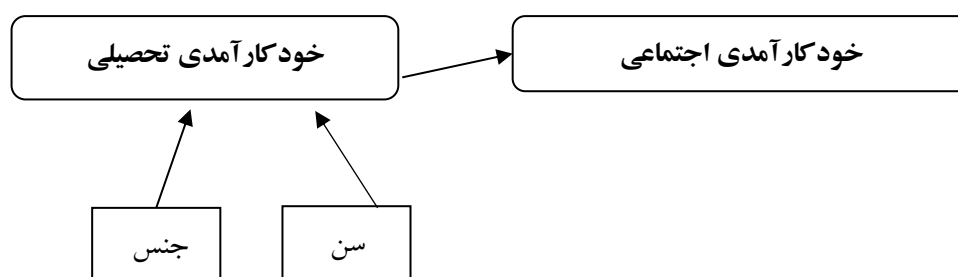
نتایج بدست آمده نشان می‌دهد بیشترین تاثیر بر متغیر خودکارآمدی اجتماعی مربوط به مولفه کوشش با بتای معادل ۰/۴۴۴ و پس از آن مولفه بافت با بتای ۰/۲۵۴ است. این دو مولفه ابعاد متغیر خودکارآمدی تحصیلی هستند. طبق نتایج به دست آمده از بررسی متغیرهای مورد بحث

¹ Durbin-Watson

² collinearity

آموزان هستند که با افزایش آن خودکارآمدی تحصیلی

افزایش یافته است.

شکل ۱. مدل تجربی پژوهش

بحث و نتیجه گیری

بررسی وضعیت برنامه درسی در دوره دبیرستان پژوهش حاضر با هدف شناخت رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی با خودکارآمدی اجتماعی و عوامل مرتبط با آن انجام شده است. ادبیات نظری موجود حاکی از آن است که مردم اغلب از موقعیت‌ها و وظایفی که فراتر از ظرفیت خود می‌دانند، اجتناب می‌کنند و به دنبال کارها و اعمالی هستند که توانایی انجام دادنش را دارند. هر چه باور افراد نسبت به توانمندیهایشان بیشتر باشد تلاش و پایداری آنها برای رسیدن به اهدافشان نیز بیشتر می‌شود. خودکارآمدی بیشتر، بر تمایل به انجام وظایف خاص و استقامت برای انتخاب کارها و موقعیت‌ها، همچنین بر تمرکز بر استراتژی‌های حل مسئله و کاهش اضطراب و ترس موثر است و بر تجربه عواطف مثبت برای رسیدن به نتایج مطلوب تأثیر می‌گذارد. با توجه به کارکردهای حیاتی و تأثیرگذار خودکارآمدی بر زندگی افراد و همچنین نقش غیرقابل انکار این مقوله در دوره‌های حساس رشد و تکامل انسان، همواره این مسئله دارای اهمیت و چالشی قابل بررسی بوده است که چگونه می‌توان خودکارآمدی اجتماعی را افزایش داد.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بین خودکارآمدی تحصیلی با خودکارآمدی اجتماعی در بین دانش آموزان سال آخر مقطع متوسطه دوم شهر شاهین‌دژ رابطه وجود دارد. این نتیجه همسو با نظریه شناختی بندورا است که براساس آن تاکید می‌شود از طریق تقویت زمینه‌های خودکارآمدی تحصیلی یعنی فراهم کردن زمینه و بافت آموزشی مناسب، نتیجه بخش بودن تلاش و کوشش دانش آموزان و همچنین توجه به بسترهای شکوفایی استعداد دانش آموزان می‌توان شرایط لازم برای رشد شخصیت آنها را فراهم کرد. براساس نظریه اجتماعی- شناختی مذکور، یادگیری تجربیات اجتماعی نقش مهمی در رشد شخصیت انسان ایفا می‌کند.

یعنی انسانها در آموزش و فراگیری رفتارهای جدید، بیشتر از الگوسازی از رفتارهای دیگران بهرمنند می‌شوند و الگوسازی نسبت به یادگیری مستقیم و کلاسیک نقش مهمتری در فرایند یادگیری ایفا می‌کند. به این ترتیب چیزهایی را که دانش آموزان در فضای مدرسه و محیط زندگی فرا می‌گیرند، بیشتر بر شکل‌گیری شخصیت آنها تأثیر دارد و در نتیجه اثر آن بر خودکارآمدی اجتماعی آنها بیشتر است.

در مدل کانولی که بر مولفه‌های عملکرد اجتماعی، قاطعیت اجتماعی، شرکت در گروه‌های اجتماعی، دوستی و صمیمیت و کمک کردن/ گرفتن به عنوان مولفه‌های خودکارآمدی اجتماعی استوار است، یادگیری و بویژه یادگیری تحصیلی نقش بسزایی ایفاء می‌نماید. وجود یک رابطه مثبت و قوی بین خودکارآمدی تحصیلی با خودکارآمدی اجتماعی دانش آموزان در نتایج بدست آمده نیز تاییدی بر این نظریه است. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات پیشین نظیر تحقیقات مرادی و مرادی کول (۱۴۰۱)، کدیور (۱۴۰۱)، نیکنام و روحی (۱۴۰۱) همچنین پژوهش‌های آرزومندی (۱۳۹۵) و حاتم زاده عربی و همکاران (۱۳۹۵)، مبنی بر ارتباط بین خودکارآمدی اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان همسو است. همچنین در تحقیق حاضر در بررسی رابطه بین سن دانش آموزان با متغیرهای تحقیق نتایج نشان می‌دهد که ارتباط معنی داری بین سن و متغیرهای تحقیق وجود دارد به این ترتیب که با افزایش سن دانش آموزان رابطه مثبت بین متغیرها مشاهده می‌شود. این نتیجه نیز با نتایج تحقیقات پیشین نظیر سلیمانی و صیادی (۱۴۰۱) همخوانی دارد. می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که دانش آموزان در سنین بالاتر آشنایی بیشتری با محیط آموزشی مدرسه، مطالب درسی و مسائل فرهنگی و اجتماعی جامعه پیدا می‌کنند و لذا سطح خودکارآمدی آنها نیز تغییر پیدا می‌کند. خودکارآمدی اجتماعی بهبود نگرش

متغیر خودکارآمدی تحصیلی برای فراهم کردن بستر مساعد فعالیت و تلاش دانش‌آموزان به آن اشاره دارد، امکان تقویت خودکارآمدی اجتماعی آنها فراهم شود. اقداماتی همچون حمایت از دانش‌آموزان با استعداد، ارائه مشاوره‌های رایگان تحصیلی و روانی به دانش‌آموزان، می‌تواند با افزایش خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان به افزایش میزان خودکارآمدی اجتماعی آنها شود.

با توجه به اهمیت خودکارآمدی اجتماعی و به ویژه مولفه‌های سازنده آن همچون: تقویت میزان قاطعیت اجتماعی، تقویت عملکرد درست در موقعیت‌های مختلف، پیشنهاد می‌شود از فرایندهایی که مفاهیم اساسی را به زبان مادری دانش‌آموزان ارائه نماید، برای افزایش درک مطالب درسی برای دانش‌آموزان دختر و پسر، متناسب با شرایط فرهنگی و محیط اجتماعی زندگی آنها انجام شود.

منابع

- 1- Sommers, J. & Sommers, R., Counseling and Psychotherapy Theories in Context and Practice. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc, Hoboken. (2012).
- 2- Mehdizadeh, S., Sharifzadeh, M. Sh., Abdollahzadeh, Gh., Determinants of Farmers' Intention to Use Eco-Friendly Technologies: Pheromone Trap to Control of the Rice Pests in Simorgh County. Scientific Quarterly Journal of Environmental Education and Sustainable Development, 2018; 8(4): 133-144. DOI: 10.30473/ee.2020.6925
- 3- Amirkalali, S.; The effect of group film therapy on social self-efficacy in adolescents, master's thesis, the field of psychology, Tabriz University, Faculty of Educational Sciences and Psychology. (2011).
- 4- Barati Borojni, A.; Comparison of learning language skills (speaking, listening, writing) of monolingual students of Borujen city and bilingual students of Lordegan city in Chaharmahal and Bakhtiari province, Master's thesis, Persian language and literature field, Persian literature education, Bahrul Uloom Campus of Shahrekord University. (2016).
- 5- Noname, About Shahin Dej city. Shahin Dej governorate, (2018).
- 6- Moradi, A., Kol Moradi, P.; Examining the relationship between academic conflict and its components with the academic self-efficacy of female students in one district of Zahedan; New Advances in Psychology, Educational Sciences and Education, 2022; 5(52): 265-284.

دانش‌آموزان نسبت به تحصیل و مدرسه، اعتماد فراگیران به معلمان را سبب می‌شود و موجب ایجاد محیط مبتنی بر یادگیری و آموزش خوش‌بینی دانش‌آموزان می‌شود.

براساس نتایج همچنین، خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان برحسب جنس آنها متفاوت است. میانگین خودکارآمدی تحصیلی دختران بیشتر از پسران است و این نکته مهمی را گوشزد می‌کند که با توجه به رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و اجتماعی، کمتر بودن خودکارآمدی پسران که در یافته‌های تحقیق مشهود است، برای احتمال بیشتر وقوع چالش‌های تعامل اجتماعی در میان دانش‌آموزان پسر هشدار می‌دهد زیرا ضعف خودکارآمدی اجتماعی دانش‌آموزان می‌تواند بسترساز مشکلات تعامل با دیگران باشد و لذا خانواده و بویژه مسئولان مدارس لازم است به این امر توجه داشته باشند.

این تحقیق در زمان اجرا مصادف با بحران شیوع کرونا بوده که ممکن است بر دانش‌آموزان اثر گذاشته باشد، لذا پیشنهاد می‌شود مسئولان و مشاوران مدارس با ارزیابی‌های دقیق‌تر و مداوم در مواردی که ذکر آن رفت وضعیت را پایش و در مورد بهبود خودکارآمدی دانش‌آموزان اقدام نمایند.

اگرچه براساس نتایج به نظر می‌رسد سطح درآمد سرپرست خانواده، و متاثر از آن امکانات خانواده از نظر آموزشی و تفریحی و گذران اوقات فراغت که متناسب با شغل سرپرست خانواده است، می‌تواند در ارتباط با شکل‌گیری خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان نقش داشته باشد و به عبارتی هرچه شغل سرپرست خانواده به تامین رفاه اجتماعی، روحی و روانی در خانواده کمک بیشتری کند، به همان ترتیب امکان شکوفایی استعداد دانش‌آموزان بیشتر شده و برای دستیابی به اهداف خود بیشتر سعی خواهند نمود؛ یافته‌ها نشان می‌دهد بین شغل سرپرست خانوار، میزان تحصیلات والدین و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان همبستگی معناداری مشاهده نمی‌شود. در تبیین این موضوع با استناد به نظر کانولی شاید بتوان گفت دانش‌آموزانی که در تحصیل موفق‌ترند خودکارآمدی اجتماعی آنها براساس شایستگی تحصیلی تقویت می‌شود و لذا کمتر به موارد مرتبط با حمایت خانواده وابسته هستند که این نتیجه‌گیری کاملاً با یافته‌های تحقیق کدیور و همکاران (۱۴۰۱) همخوانی دارد.

براساس نتایج به دست آمده از تحقیق و با توجه به وجود رابطه معنادار بین خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی اجتماعی دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود با بذل توجه به مولفه استعداد دانش‌آموزان از متغیر خودکارآمدی تحصیلی و فراهم آوردن زمینه‌های شکوفایی آنان فراهم شود و همچنین بهینه‌سازی شرایط آموزشی آنچه که مولفه بافت از

- 15- Mubasheri M. T., Safari M., Esfani Farahani M.; The effect of thematic memorization of the Qur'an on the self-efficacy of female students of the first secondary school in Farahan city. *Practical issues of Islamic education and training*. (2022); 6 (4): 103-122
- 16- Afzali, L.; Investigating the lived experience of social self-efficacy of female secondary school students (second term) in region 3 of Ahvaz city, Master's thesis, Sociology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz (2015).
- 17- Amirpur, B.; Shahbazi Rad, A.; Investigating confirmatory factor analysis, reliability and validity of social self-efficacy scale in students, *Educational Measurement Quarterly*, (2016). 8(3): 60-47.
- 18- Bandura, A.; *Social cognitive theory: Annual Review of Psychology*, (1997). 54 (1): 1-26.
- 19- Taqilu, S., Salehi, M., Kushki, Sh.; Structural model of relationships between personality traits, social problem solving and mental well-being, *Proceedings of the 3rd Congress of the Iranian Psychological Association*, (2008). 218.
- 20- Mirzaei Alawijeh, M.; Hosseini, S. N.; Mutlaq, M. I.; Jalilian, F.; Academic self-efficacy and its relationship with academic variables in students of Kermanshah University of Medical Sciences, *Pejohan Scientific Journal*, 2016; 16(2): 28-36.
- 21- Maraghi, M.; Mortazavi-Tabatabaei, S. A.; Ahmady, S.; Hosseini, M. A.; The relation of educational self-efficacy and motivation among Medical Education students, RESEARCH ARTICLE, *Journal of Advances in Medical Education (JAMED)*, 2018, 1(2): 1-5.
- 22- Bandura, A. Toward a psychology of human agency: Pathways and reflections. *Perspectives on Psychological Science*, 2018, 13(2), 130-136.
- 23- Zahiri, A., Yilaq, Sh., , Haghigi Mubarakeh, Jamal, M.; The Causal Relationships of Previous Academic Performance and Homework Assignments with Current Academic Performance, with Mediation Role of Self-efficacy for Learning and Responsibility, in Male and Female High School Students in Ahwaz. *Teaching and Learning Research*, 2011; 9(1): 1-24.
- 24- Hong, F. Y., Chiu, S. I., Huang, D. H., & Chiu, S. L.; Correlations Among Classroom Emotional Climate, Social Self-Efficacy, and Psychological Health of University Students in Taiwan. *Education and Urban Society*, 2020; 0013124520931458.
- 7- Attar Khamanehei, F., Kadivar, P., Emamipour, S., Sepah Mansour, M. Developing a Structural Model of the Relationship between Personality and Academic Competence Mediated by Academic Self-Efficacy. *Journal of Applied Psychological Research*, 2022; 13(3): 275-292. doi: 10.22059/japr.2022.327140. 643910
- 8- Sayadi, Y., Soleimani, H. Investigating The Relationship Between Academic Self-Efficacy and Academic Enthusiasm With Regard To The Mediating Role of Self-Regulation Among English Language Students. *Research in Teaching*, 2022; 10(1): 106-81. doi: 10.34785/J012.2022.004
- 9- Niknam, M., Rouhi, S. Sh., the relationship between fear of failure and academic self-efficacy and academic progress in secondary school students, *studies of psychology and educational sciences*, 2022; 8(1):598-611.
- 10- Arzumandi, Sh.; Comparison of social skills and academic self-efficacy and academic achievement motivation of bilingual and monolingual elementary school students in Shiraz city, Master's thesis, Islamic Azad University, Marodasht branch, Department of Educational Sciences, Curriculum Planning, Islamic Azad University
- 11- Navidian, A.; Examining the relationship between academic, social, and emotional self-efficacy and academic progress among sixth-grade elementary school students, the first scientific research conference on psychology, educational sciences and community pathology, in electronic form, Talai Sabz Company, Anjuman Paish; 2014.
- 12- Hatemzadeh Arabi, E., Izadi, S., Hashemi, S.; The Comparison of the bilingual and the monolingual students' academic performance and academic self-efficacy in elementary schools. *Research in Curriculum Planning*, 2015; 12(44): 63-75.
- 13- Talibian Zerk, Z.; The relationship between social self-efficacy and academic achievement in adolescents, the second national conference on sustainable development in educational sciences and psychology, social and cultural studies, Tehran, Soroush Hekmat Mortazavi Islamic Studies and Research Center, Mehr Arvand Institute of Higher Education, Center for Sustainable Development; 2014.
- 14- Luszczynska, A. & Schwarzer, R. Social cognitive theory. In M. Conner & P. Norman. *Predicting health behavior* (2nd Ed. rev. ed.). Buckingham, England: Open University Press. (2005). 127-169.

- 25- Heidarian Fard, Z., Bakhshipour, B., Faramarzi, M. The Effectiveness of Group Cognitive-behavioral Therapy on Social Anxiety, Social Self-efficacy, and Rumination. *Clinical Psychology Studies*, 2016; 6(21): 152-172. DOI: 1818
- 26- Afzali, L.; Investigating the lived experience of social self-efficacy of female secondary school students (second term) in region 3 of Ahvaz city, Master's thesis, Sociology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz (2015).
- 27- Tahmasabzadeh Sheikhlar, D., Sahibi Alamdari, A., Dibai Saber, M.; Content Analysis of Primary Course Textbooks in Terms of the Amount of Attention to Aesthetic Dimensions with an Emphasis on Quranic Beauties, practical issues in Islamic education and training (2021) (2) 6, 86-55.